

TEZĂ DE DOCTORAT

COOPERARE INTERNAȚIONALĂ ȘI POLITICĂ EXTERNĂ ÎN TRANZIȚIE: UN STUDIU COMPARATIV AL DONATORILOR URGENȚI. PARADIGMELE CONCURENTE ALE NOILOR STATE MEMBRE DIN UE ȘI DIN SUDUL GLOBAL

REZUMAT EXTINS

STUDENT DOCTORAND: ANDREEA VORNICU-CHIRA

CUPRINS

DECLARAȚIE DE ONOARE.....	2
ABSTRACT.....	3
MULȚUMIRI	7
LISTA DE ABREVIERI.....	8
CAPITOL 1. INTRODUCERE.....	10
1.1. Puzzle	11
1.2. Relevanța lucrării și decalajul științific în materie de cercetare	13
1.3. Structura lucrării	14
CAPITOL 2. NOTE METODOLOGICE	19
CAPITOL 3. AJUTORUL INTERNAȚIONAL ȘI POLITICA EXTERNĂ: POLITICA COOPERĂRII INTERNAȚIONALE.....	24
3.1. Politica ajutorului internațional în sistemul Relațiilor Internaționale	24
3.2. De ce statele oferă asistență internațională? Este vorba de egoism sau altruism?	32
3.3. Ce este asistența internațională? AOD, Comitetul DAC și formele de ajutor	36
3.4. Este ajutorul internațional eficient?	42
3.5. Cine sunt donatorii tradiționali și donatorii emergenți?	45
CAPITOL 4. ORTODOXIA CONSENSULUI EUROPEAN ÎN MATERIE DE DEZVOLTARE	51
4.1. Introducere	51
4.2. Scurtă trecere în revistă a angajamentului European referitor la politica de cooperare pentru dezvoltare	52
4.3. Europeanizarea politicii de ajutor internațional în noile state membre UE	62
CAPITOL 5. COOPERAREA SUD-SUD – O SCHIMBARE ÎN PARADIGMA COOPERĂRII INTERNAȚIONALE?	67
5.1. Introducere	67
5.2. Diferite înțelegeri ale paradigmei de cooperare Sud-Sud	68
5.3. Cooperare Tehnică	76
5.4. Cooperare Triangulară	79

CAPITOL 6. ANALIZĂ.....	81
6.1. Țările din America Latină, membre doar ale Sudului Global?	81
6.2.Argentina	81
6.2.1. Profil de țară.....	81
6.2.2. Politica externă a Argentinei.....	83
6.2.3. Modelul de cooperare pentru dezvoltare al Argentinei.....	85
6.2.4. Răspunsul umanitar al Argentinei în fața Covid19	92
6.3.Brazilia	93
6.3.1. Profil de țară.....	93
6.3.2. Politica externă a Braziliei	95
6.3.3. Modelul de cooperare pentru dezvoltare al Braziliei.....	97
6.3.4. Răspunsul umanitar al Braziliei în fața Covid19	107
6.4.Chile	109
6.4.1. Profil de țară.....	109
6.4.2. Politica externă a statului Chile.....	110
6.4.3. Modelul de cooperare pentru dezvoltare al statului Chile	111
6.4.4. Răspunsul umanitar al statului Chile în fața Covid19	117
6.5. Noile state membre ale UE (Polonia, Republica Cehă, Romania, Ungaria)	118
6.6. Republica Cehă	119
6.6.1. Profil de țară.....	119
6.6.2. Politica externă a Cehiei și Agenda de Cooperare pentru Dezvoltare	120
6.6.3. Răspunsul umanitar al Cehiei în fața Covid19.....	128
6.7. Ungaria	129
6.7.1. Profil de țară.....	129
6.7.2. Politica externă a Ungariei și Agenda de Cooperare pentru Dezvoltare	130
6.7.3. Răspunsul umanitar al Ungariei în fața Covid19.....	136
6.8. Polonia	137
6.8.1. Profil de țară.....	137
6.8.2. Politica externă a Poloniei și Agenda de Cooperare pentru Dezvoltare	138
6.8.3. Răspunsul umanitar al Poloniei în fața Covid19.....	145
6.9.România	146
6.9.1. Profil de țară.....	146
6.9.2. Politica externă a României și Agenda de Cooperare pentru Dezvoltare.....	147
6.9.3. Răspunsul umanitar al României în fața Covid19	153
CHAPTER 7. CONCLUZII.....	155
BIBLIOGRAFIE.....	164

Ideea acestei teze a apărut acum câțiva ani, în timp ce desfășuram cercetare de teren în Republica Moldova. În săptămâna petrecută la Chișinău realizând interviuri cu experți din ONG-uri despre relația dintre organizațiile societății civile și donatori, am văzut numeroase clădiri care au fost reabilitate și restaurate cu ajutorul guvernului român, ca parte a mecanismului de cooperare pentru dezvoltare. Am crezut că este un instrument vizual puternic care îmbunătățește profilul României ca donator. Discutând cu diferiți reprezentanți ai ONG-urilor, am ajuns să-i întreb ce cred ei despre România ca țară donatoare și am fost surprinsă să aud că țările din Grupul Visegrad erau mai vizibile decât România. Acest lucru s-a aplicat în special sectorului ONG-urilor, care, la vremea respectivă, a preferat să solicite apelurile necomplicate emise de țările din Grupul Visegrad. De asemenea, am aflat că Cehia și Polonia derulează programe cu guvernul și autoritățile locale care sunt bine primite. Mai mult, în urmă cu câțiva ani, Ungaria lansa încă mici proiecte de finanțare pentru ONG-urile din Republica Moldova, pentru a-și spori capacitatea de a atrage fonduri și de a deveni mai independente. Deși acel demers academic nu face parte din această teză, am început să mă întreb despre dinamica țărilor din Europa Centrală și de Est în context internațional, cu ce se deosebesc aceste țări una față de cealaltă și cum aceste țări, ca parte a Uniunii Europene, au adoptat normele și practicile donatorilor occidentali, în contextul în care toate statele din ECE ofereau asistență de dezvoltare în perioada comunistă. Mai mult, participând la diferite conferințe în domeniul dezvoltării internaționale, am aflat despre schimbările rapide din Sudul Global și despre un întreg grup de țări care oferă asistență pentru dezvoltare.

Cu excepția titlului de „donatori emergenți” acordat de organizațiile internaționale și de literatura academică, ce au toate aceste țări în comun (atât Sudul Global, cât și ECE)? Au ceva în comun în afară de această etichetă puternică? Aceste întrebări conduc la o serie de lecturi diverse, de la politica ajutorului internațional în teoriile IR până la motivațiile donatorilor în acordarea ajutorului și diverse forme de ajutor. În timp ce prezentarea generală a acestor teorii mi-a oferit cadrul teoretic al analizei - analiza politicii externe împreună cu perspectivele constructivismului social, am prezentat și principalele abordări care definesc Cooperarea Sud-Sud pentru o mai bună înțelegere a spațiului conceptual al cooperării în țările din America Latină (în cazul meu, Argentina, Brazilia și Chile). Deoarece țările din Europa Centrală și de Est (în cazul meu, Republica Cehă, Ungaria, Polonia și România) sunt etichetate ca donatori emergenți, dar fac parte din Uniunea Europeană, cea mai mare organizație donatoare din lume,

am prezentat și principalele elemente care au modelat conceptul de ajutor internațional în acest spațiu, cu accent pe modul în care noile state membre ale UE au reușit să adopte norme și discursuri în agendele lor de cooperare. Această discuție este cu atât mai interesantă, deoarece noile state membre UE au oferit asistență de dezvoltare în trecutul lor comunist altor țări din Sudul Global și, după aderarea la UE, au trebuit să adopte noi norme și discursuri.

Scopul principal al acestei teze este de a explora, dintr-o perspectivă comparativă și folosind instrumentele de analiză a politicii externe, cum donatorii emergenți din diferite spații geopolitice aleg să utilizeze asistența pentru dezvoltare, inclusiv cooperarea tehnică ca instrument al politicii externe și ca mecanism de a-și construi reputația internațională. În acest demers științific, prezint cele mai importante dezbateri academice din domeniu și pe baza abordărilor constructiviste și a mecanismelor de analiză a politicii externe, analizez procesele de creare a agendei de ajutor extern și modul în care aceste agende sunt utilizate ca instrumente de politică externă de către donatorii emergenți.

Puzzle

Conceptul de dezvoltare internațională a fost creat după cel de-al doilea război mondial, și a primit o atenție constantă, fiind definit și redefinit pe baza dinamicii internaționale și a configurației domestice a politicii statelor. În timp ce narațiunile privind ajutorul extern s-au schimbat în mod constant, iar literatura atât din relațiile internaționale, cât și din cea a dezvoltării a încercat să surprindă și să explice aceste evoluții, politica domestică a ajutorului extern și modul în care țările folosesc mecanismele de ajutor pentru a-și spori profilul internațional rămân insuficient explorate. Căderea Zidului Berlinului a fost unul dintre momentele care au schimbat peisajul cooperării pentru dezvoltare. După decenii în care ajutorul pentru dezvoltare a fost folosit ca mecanism de menținere a influenței în diferite țări în curs de dezvoltare (într-una din cele două părți ale spectrului: capitalism și comunism), căderea comunismului a generat o formă de “oboseală” a donatorilor și a îndreptat atenția către fostele țări comuniste. Chiar dacă asistența pentru dezvoltare a fost explicată în mod tradițional prin prisma practicilor occidentale și a inclus o abordare de sus în jos între donator și beneficiar, în ultimele decenii aceste practice au avut parte de schimbări importante. Odată cu adoptarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului, au apărut noi configurații pe arena internațională, iar țările s-au angajat într-o misiune de rezolvare a celor mai presante probleme ale lumii (Keeley, 2012). Unele țări care au fost beneficiare ale sistemului de ajutor și-au schimbat vocația și au devenit donatori. Țările asiatice, țările din America Latină și alte țări din Sudul

Global și-au schimbat vocația. Exemple clasice din literatura de specialitate, precum Brazilia, India, China, Turcia, Africa de Sud sau Rusia, și-au consolidat programele de cooperarea pentru dezvoltare și și-au sporit vizibilitatea internațională, menținându-și vocația de beneficiar, dar acționând și ca donatori (Szent-Iványi și Lightfoot , 2015).

Desigur, multe programe sunt încă mici în ceea ce privește volumul de ajutor, dar există o majoritate a țărilor cu venituri medii din întreaga lume care se confruntă cu un nou rol, cel de donator. În cadrul acestei noi pluralități în arena globală, ne putem întreba dacă donatorii tradiționali din Nordul Global își vor pierde dominația și vor trebui să se adapteze noilor reguli scrise în momentul prezent. În cadrul adoptării Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD), care a implicat participarea activă la negocieri a unei varietăți de țări, de la donatori tradiționali la donatori emergenți, ONG-uri, companii, mediul academic, fundații private și IGO, țările în curs de dezvoltare au fost recunoscute ca jucând un rol important în realizarea Agendei 2030 (BAPA 40+, 2019). Cooperarea Sud-Sud pentru dezvoltare a primit mai multă atenție, nu numai din partea țărilor în curs de dezvoltare, ci și din partea instituțiilor occidentale, ca fiind o paradigmă la fel de importantă pentru implementarea ODD-urilor.

În timp ce țările din Sudul Global au cunoscut o importantă dinamică în ultimele decenii, un nou grup de donatori reprezentați de statele Europei Centrale și de Est care au aderat la Uniunea Europeană după 2004 au apărut pe arena internațională. În timpul comunismului, aceste țări au oferit asistență pentru dezvoltare altor țări în curs de dezvoltare apropiate din punct de vedere ideologic, din Sudul Global. După căderea comunismului, aceste țări au devenit beneficiare de ajutor extern până când au aderat la UE (Horký-Hluchán & Lightfoot, 2015). Pentru a deveni membre ale Uniunii Europene, aceste țări au trebuit să implementeze reforme structurale și să își îmbunătățească capacitatea instituțională. Ca atare, într-o perioadă destul de scurtă de timp, țările din Europa Centrală și de Est au trecut de la statutul de țări beneficiare la cel de țări donatoare, adaptându-și instituțiile pentru acquis-ul comunitar, inclusiv cele legate de cooperarea pentru dezvoltare (Szent-Iványi & Lightfoot, 2015). Deși au propriile similitudini în ceea ce privește atât regimurile comuniste din trecut, cât și experiențele de democratizare, acest grup de țări care au aderat la UE după 2004 au propriile lor particularități și diferențe în ceea ce privește agenda de cooperare pentru dezvoltare, particularități ce vor fi explorate în cadrul acestei teze.

Așadar, diversitatea globală a mecanismelor de cooperare oferă o fereastră de oportunitate pentru explorarea practicilor în schimbare ale ajutorului extern, a intersecțiilor dintre

dezvoltare și politica externă și oportunitățile care pot apărea odată cu aceste transformări. Mai mult, așa cum a susținut Zakaria Fareed (2009) în „Lumea post-americană”, ultimele decenii au asistat la „ascensiunea restului” sau la o prezență emergentă pe arena internațională a diferitelor puteri mijlocii care încearcă să-și revendice influența în diferite regiuni geografice și chiar recunoașterea internațională. Folosind instrumentele de cooperare pentru dezvoltare, printre alte instrumente politice, aceste țări cu putere medie își propun să își consolideze profilul internațional și să își sporească prezența pe arena internațională. Această dinamică este alimentată de provocările aduse de globalizare, de urgența climatică, de migrație și, în ultimul an, de pandemia globală. Dintr-o perspectivă politică, „creșterea restului” poate fi interpretată ca aspirația diferitelor state din Sudul Global de a avea mai mult decât o voce la masa globală. În acest sens, Nye (2015) explică această cerere de locuri la masa negocierilor pe diverse subiecte, de la acordurile comerciale la politicile climatice și așa mai departe, ca o problemă de conducere, deoarece implică „aducerea tuturor actorilor la masa deciziei, și luarea deciziei în același timp”. Deși provocatoare, aceste dinamici prezentate pe scurt mai sus deschid o gamă largă de întrebări.

Ca atare, această teză își propune să ofere răspunsuri la următoarele întrebări de cercetare:

1. Care este rolul și locul politicii de cooperare pentru dezvoltare în agenda de politică externă a donatorilor emergenți?
2. Cum utilizează donatorii emergenți agenda de cooperare pentru dezvoltare ca instrument pentru consolidarea reputației internaționale?

Ca întrebări ulterioare, teza va răspunde la următorul set de întrebări:

- a.) Cine sunt actorii implicați în stabilirea agendei și cum se formează aceasta?
- b.) Este agenda de cooperare pentru dezvoltare adaptată strategiei de politică externă? Care sunt domeniile tematice?
- c.) Cine sunt țările partenere beneficiare de ajutor și cum sunt alese acestea? Este un proces de construire a reputației?
- d.) Care sunt domeniile tematice de cooperare pentru dezvoltare și se schimbă în timp? De ce?
- e.) Cum influențează actorii supranaționali, precum Uniunea Europeană, agendele naționale de cooperare pentru dezvoltare în cazul țărilor din Europa Centrală și de Est?

Relevanța cercetării

Această teză contribuie la literatura de specialitate privind relația dintre cooperarea pentru dezvoltare și politica externă în mai multe moduri. În primul rând, studiul are la bază un design comparativ, aducând în analiză donatori emergenți din diferite spații geografice, atașați diferitelor practici și discursuri de ajutor internațional. În al doilea rând, studiul dezvoltă un cadru pentru înțelegerea modului în care este stabilită agenda de cooperare pentru dezvoltare. Fiind înrădăcinat în vasta literatură care discută motivele donatorilor pentru acordarea ajutorului (Lancaster, 2007; van der Veen 2011; Lundsgaarde, 2012), modelul oferă o înțelegere clară a actorilor și a proceselor care generează agenda. Mai mult, studiul își propune să exploreze diferitele aspecte ale construirii reputației prin instrumente de ajutor extern. În al treilea rând, analizând răspunsul umanitar pe care aceste țări l-au avut după izbucnirea pandemiei Covid-19, se poate evalua soliditatea mecanismelor de cooperare și atașamentul statelor la valorile solidarității pe arena internațională. În cele din urmă, prin înțelegerea mai bună a acestor dinamici, va fi mai ușor ca decidenții să formuleze politici publice și să exploreze acest domeniu de studiu cu alte instrumente academice în cercetările viitoare.

Structura tezei

Această teză este structurată astfel:

Capitolul 2 descrie cadrul metodologic al acestei teze. Această teză se bazează pe un model comparativ. În tradiția studiilor de științe politice comparative, această teză se bazează pe cel mai diferit design și acordă atenție selecției cazurilor. Mai mult, datele analizate în această teză sunt comparabile și se respectă echivalența. Folosind această abordare metodologică, voi investiga atât diferențele, cât și asemănările dintre țările analizate.

Bazându-se pe cel mai diferit design, teza explorează mecanismele cooperării pentru dezvoltare și agendele publice elaborate de diverși donatori emergenți: țări din America Latină și țări din Europa Centrală și de Est. Am ales aceste două blocuri geografice din următoarele motive: țările din America Latină fac parte din paradigma Sudul Global și respectă principiile Cooperării Sud-Sud; țările din Europa Centrală și de Est respectă (sau cel puțin ar trebui să respecte) normele și valorile europene privind dezvoltarea. Prin urmare, pentru blocul din America Latină, țările incluse în studiu sunt Argentina, Brazilia și Chile și din blocul Europei Centrale și de Est, Republica Cehă, Ungaria, Polonia și România. Aceste țări sunt foarte diferite - zone geografice diferite, discursuri diferite de cooperare pentru dezvoltare, practici și mecanisme diferite, dar au și unele similitudini - diverse interese regionale și locale de leadership și, cel puțin teoretic, o experiență comparabilă de democratizare. Mai mult,

organizațiile internaționale occidentale și literatura consideră aceste țări drept donatori emergenți.

În ceea ce privește procesul de selecție a cazurilor, pentru grupul latino-american am ales țările care sunt lideri regionali sau au aspirații de a obține acest statut, au avut o experiență de democratizare după căderea dictaturilor militare și aderă și promovează valorile și mecanismele Sud-Sud, având o agendă consolidată de cooperare pentru dezvoltare și tradiția bivalentă de a primi și de a acorda ajutor pentru dezvoltare.

Pentru țările din Europa Centrală și de Est, există mai multe variabile care fac aceste țări similare: toate au oferit asistență de dezvoltare în timpul regimurilor comuniste, toate au trecut la democrație și în procesul de aderare la Uniunea Europeană, toate au trebuit să își reformeze instituțiile și au creat premisele pentru includerea cooperării pentru dezvoltare în agendele lor interne (Szent-Iványi & Lightfoot, 2015). Cu toate acestea, chiar și în cadrul acestor similitudini, toate țările incluse în studiu au propriile lor particularități care sunt prezentate pe scurt în capitolul metodologic și sunt explorate în cadrul analizei.

Astfel, în această analiză folosesc următoarea sursă de date: sursa principală o reprezintă datele guvernamentale, cum ar fi strategiile de cooperare pentru dezvoltare, strategiile guvernamentale de politică externă, rapoartele guvernamentale privind implementarea ajutorului extern și legile relevante. Cadrul de timp pentru colectarea și analiza datelor este 2015-2020. Mai mult, pentru ultima parte a analizei, folosesc comunicate de presă oficiale publicate de agențiile naționale de dezvoltare pe site-urile lor web despre asistența umanitară acordată în contextul Covid-19.

Capitolul 3 își propune să ofere o prezentare a celor mai importante teorii ale relațiilor internaționale care explică politica ajutorului internațional și să înțeleagă motivele pentru care statele aleg să dezvolte programele de cooperare pentru dezvoltare drept componente ale agendei lor de politică externă. Ca atare, capitolul prezintă principalele discuții privind ajutorul internațional, motivele statelor de a se angaja în programe de cooperare pentru dezvoltare, cele mai importante cadre teoretice din spațiul ajutorului extern și dezbateră dihotomică dintre donatorii emergenți și tradiționali. În plus, capitolul oferă o discuție despre eficacitatea ajutorului extern și despre modul în care comportamentele și practicile donatorilor s-au schimbat în timp. O ultimă discuție este legată de Agenda de Dezvoltare Durabilă și despre caracteristicile sale de bază, deoarece aceste principii sunt incluse în obiectivele tuturor țărilor, indiferent de vocația lor: donator, beneficiar sau ambele.

Capitolul 4 prezintă cele mai importante momente și procese care au modelat agenda de cooperare pentru dezvoltare a Uniunii Europene. Fiind o instituție dinamică, UE și-a adaptat în mod constant agenda de cooperare pentru dezvoltare pe baza evoluțiilor globale și a dinamicii regionale. Această evoluție vine cu o serie de tratate și documente internaționale care pun bazele politicilor de cooperare și au adaptat abordările și mecanismele UE în funcție de cele mai importante evenimente globale (ODM, Addis Ababa, Declarația de la Paris, ODD etc.). A doua parte a acestui capitol discută procesul de europenizare din cadrul noilor state membre ale Europei Centrale și de Est și modul în care acest lucru se reflectă în agenda lor internă de cooperare pentru dezvoltare.

Capitolul 5 explorează diferitele înțelegeri ale Cooperării Sud-Sud (SSC), cele mai importante principii atașate acestei paradigme și utilizarea mecanismelor de cooperare tehnică și triunghiulară în cadrul acestei paradigme, menționând cele mai importante momente istorice care au modelat aceste idei și modul în care acestea sunt utilizate de donatorii emergenți ca instrumente de politică externă.

Capitolul 6 oferă o analiză detaliată a țărilor incluse în studiu (Argentina, Brazilia, Chile, Republica Cehă, Ungaria, Polonia și România). Pe baza discuțiilor avute în capitolele teoretice și recunoașterea diversității politice din aceste țări, analiza urmărește întrebările cercetării formulate la începutul acestui capitol. Pentru fiecare țară, există o prezentare generală a contextului său socio-economic ca parte introductivă pentru analiză. Apoi, analiza prezintă contextul de politică externă pentru fiecare țară, agenda de cooperarea pentru dezvoltare și răspunsul umanitar al țării ca răspuns la criza Covid-19. Mai exact, analiza explică procesul de formare a agendei și explorează mecanismele negocierii politice, indicând actorii implicați în proces. Mai mult, teza analizează agendele de politică externă și modul în care mecanismele de cooperare sunt cuplate cu obiectivele politicii externe. Înțelegând mecanismele de oferire a asistenței, în contextul agendelor menționate anterior, analiza va explora modul în care țările folosesc aceste instrumente pentru a-și crește profilul internațional sau pentru a-și construi profilul de donatori. Mai mult, o parte a cercetării analizează conformitatea agendei donatorilor cu normele și regulile internaționale - unde este cazul și, de asemenea, cum și dacă aceste țări au oferit asistență umanitară ca răspuns la criza Covid-19.

Capitolul 7 discută principalele concluzii ale acestei teze, limitările acesteia și direcțiile viitoare de cercetare. Pentru toate țările incluse în studiu, asistența de cooperarea pentru dezvoltare reprezintă un instrument de ajutor extern și face parte din obiectivele politicii externe. Mai

mult, toate țările încearcă să utilizeze aceste mecanisme ca instrumente pentru îmbunătățirea profilului lor internațional, dar există variații de la țară la țară.

În primul rând, procesul de creare a agendei implică pentru aproape toată țările un proces între politicieni și birocrați. Cu toate acestea, există țări în care acest proces este în principal politic, iar agenda este stabilită de cei mai importanți lideri (președinte - Argentina și Brazilia și prim-ministru - Ungaria). Pentru toate celelalte țări, procesele sunt destul de complexe și implică negocieri din partea diferiților actori implicați. Cu toate acestea, chiar și în aceste situații complexe, dimensiunea politică poate capta agenda (România).

În ceea ce privește agenda de politică externă, toate țările conectează agenda de cooperare la obiectivele lor de politică externă, cu anumite variații de la țară la țară. Există țări care suprapun aceste două dimensiuni sau folosesc asistența externă doar ca instrument al politicii externe: Argentina, Brazilia și Ungaria. Există țări care aliniază aceste două seturi de documente (Chile, parțial Polonia) și țări în care se suprapun unele componente (Cehia și România). Chiar și din acest context, există țări care afirmă clar că reputația lor internațională este o prioritate importantă (Brazilia și Polonia). Dar această dimensiune este importantă pentru toate țările analizate și apare în mod explicit în modul în care țările își comunică politica externă și agendele de cooperare.

Construirea reputației este, de asemenea, intermediată prin modul în care țările își aleg domeniile tematice de asistență și partenerii beneficiari. Țările din America Latină își „exportă” poveștile de succes naționale (sociale, agricole, proiecte de consolidare a capacității instituționale, etc.), iar țările din Europa Centrală și de Est și-au transformat tranziția către democrație într-un „brand de asistență externă” care poate fi oferit altor țări din regiune. Mai mult, recipienții tuturor țărilor incluse în studiu sunt în mare parte țări partenere din vecinătatea lor geografică. Desigur, există variații între aceste țări, deoarece acestea au ambiții de politică externă diferite și urmăresc scopuri diferite.

O altă discuție importantă este legată de apartenența la alte organizații supra-guvernamentale. Țările ECE, care fac parte din UE, trebuie să respecte normele și valorile europene. Cu toate acestea, toate aceste norme se încadrează în categoria soft law și nu există mecanisme obligatorii pentru aplicarea acestora. În acest context, țările din ECE respectă parțial filosofia UE de a acorda ajutor, cu variații de la țară la țară, dar există ambiții de a urma calea donatorilor tradiționali (Republica Cehă și Polonia). Țările din America Latină fac parte din diferite organizații regionale, dar nici o structură nu este similară UE și normelor sale. Prin urmare, țările din America Latină „vorbesc” despre cooperarea Sud-Sud și promit să respecte aceste

principii atunci când implementează proiecte de cooperare tehnică, fără niciun mecanism de control.

Desigur, există multe nuanțe detaliate în capitolul concluzii cu privire la aceste țări. Important de menționat aici este că o parte din discuțiile finale din teză pot fi utilizate de factorii de decizie politici atunci când își elaborează agendele și își implementează programele. Mai mult, există mai multe discuții deschise pentru investigații științifice viitoare. De exemplu, această anchetă academică nu abordează influența populismului și a liderilor populistii asupra agendei de politică externă și a programelor de cooperare. Mai mult, având un cadru de timp limitat, analiza nu ia în considerare toate evenimentele care ar fi putut afecta comportamentele țărilor. Alte domenii potențiale ale studiilor viitoare provin din diferite concepții metodologice.

Cuvinte cheie: cooperare pentru dezvoltare; donatori emergenți; agenda de politică externă; cooperare Sud-Sud; Europa Centrală și de Est; Sudul Global;